

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра екологічного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням вченої ради

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

(протокол № ___ від _____ 2019 р.)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Екологічне право»
(обов'язкова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2021

Програма навчальної дисципліни «**Екологічне право**»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Розробники:

Анісімова Ганна Валеріївна, д.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Бредіхіна Вікторія Леонідівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Гетьман Анатолій Павлович, д.ю.н., професор, професор кафедри екологічного права;

Донець Ольга Володимирівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Єрмолаєва Тетяна Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Разметаєв Сергій Володимирович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Соколова Алла Костянтинівна, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри екологічного права;

Суєтнов Євген Павлович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Ткаченко Олена Миколаївна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Черкашина Марина Костянтинівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Шеховцов Володимир Володимирович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права.

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права

протокол № 10 від 25.01.2021 р.

Завідувач кафедри _____ доц. А. К. Соколова

Оглав

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни.....	17
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	18
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.....	29
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	29
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....	30
4.3. Освітні технології та методи навчання.....	31
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	33
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	46
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни...	57
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	63
Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни.....	69

1. Вступ

1. Цілі та завдання навчальної дисципліни.

Екологічне право – нормативна навчальна дисципліна, вивчення якої є важливою складовою сучасної правової освіти студентів закладів вищої освіти та відповідає вимогам забезпечення сталого розвитку суспільства і, як його чиннику, екологізації всіх значимих сфер діяльності, зокрема, юридичної освіти і науки, сприяє формуванню екологічної компетентності та екологічному вихованню майбутніх фахівців з права.

Вивчення екологічного права набуває особливого значення у період формування, розвитку та зміцнення державності, у зв'язку із необхідністю забезпечення екологічної безпеки та енергетичної незалежності України, а отже ефективного реформування відповідних екологічних правовідносин та суттєвого оновлення їх правової регламентації.

Метою викладання екологічного права є становлення сучасного правника, як фахівця, який в умовах складних відносин між державою, органами місцевого самоврядування, фізичними і юридичними особами з приводу приналежності, використання, відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища може забезпечити режим законності та ефективного захисту прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Освітня функція цієї навчальної дисципліни полягає в тому, щоб забезпечити знання студентів, які б відповідали сучасним вимогам і викликам суспільства щодо його сталого розвитку, зокрема, про загальні закономірності формування екологічних відносин, особливості їх правового регулювання; основні засади практичної реалізації норм екологічного законодавства та шляхи його удосконалення.

Метою виховної функції екологічного права є формування нової людини з екологічно спрямованим світоглядом і високою еколого-правовою культурою. Суть такого світогляду – в розумінні, що людина є частиною природної системи і нерозривно пов'язана з навколишнім природним середовищем. Їх

взаємовплив відбивається не тільки на життєдіяльності людини, а й на способі її мислення та активній соціально-громадянській позиції. Це допомагає сформувати і психологічну готовність майбутніх фахівців з правових спеціальностей забезпечувати законність у сфері охорони довкілля та захищати екологічні права та інтереси як держави, так і окремих громадян. Тому навчальний матеріал спрямований на виховання екологічної правосвідомості студентів, дбайливого ставлення до природних ресурсів та навколишнього середовища в цілому, на формування у них системи екологічних цінностей та переваг.

Завданням навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності еколого-правових категорій, змісту еколого-правових інститутів, формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права. При вивченні навчальної дисципліни студенти мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики, засвоїти сутність еколого-правових категорій, зміст еколого-правових інститутів, навчитися розуміти конкретний зміст норм екологічного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ, набуті досвіду науково-дослідної роботи у галузі екологічного права.

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Навчальна дисципліна «Екологічне право» належить до дисциплін практично-професійного циклу.

При вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін – «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право» – пререквізити;

Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін – «Правове регулювання екологічної безпеки», «Земельне право», «Аграрне право», «Господарське право»; «Проблеми застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства», «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля», «Проблеми реалізації та захисту екологічних прав та обов'язків громадян», «Договори в екологічному праві», «Правове забезпечення охорони природних ресурсів та комплексів», «Правові засади дозвільно-договірної системи у сфері природокористування», «Порівняльне екологічне право», «Вирішення спорів у галузі використання природних ресурсів та охорони довкілля», «Проблеми забезпечення права власності на природні ресурси та комплекси», «Міжнародне екологічне право», «Міжнародне та Європейське право навколишнього середовища», «Порівняльне міжнародне екологічне право» - постреквізити.

3. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни «Екологічне право»:

ПК – 1. Знання методів критичного аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, а також методів генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких та практичних задач у сфері екологічного права та міждисциплінарних галузях.

ПК – 2. Здатність здійснювати критичний та системний аналіз різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм.

ПК – 3. Уміння здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права.

ПК – 4. Здатність тлумачити та застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні екологічних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю з урахуванням вимог Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

ПК – 5. Навички практичних здібностей у створенні та реалізації екологічних проектів.

ПК – 6. Здатність ініціювати розгляд (дослідження) актуальних питань у сфері екологічного права та законодавства.

ПК – 7. Уміння надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери екологічного права та законодавства.

ПК – 8. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнення положень науки та галузі екологічного права з різних національних та міжнародних ресурсів із застосуванням електронних сервісів, платформ та баз даних.

ПК – 9. Здатність навчатися та постійно оновлювати свої знання у галузі екологічного права, бути обізнаним у практиці застосування екологічного законодавства України, основних напрямках його подальшого розвитку.

ПК – 10. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань галузі екологічного права та вирішення її правових проблем.

ПК – 11. Здатність використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, працювати у міжнародному середовищі.

ПК – 12. Уміння самостійно поповнювати знання з екологічного права та використовувати їх під час критичного аналізу правових джерел та практичних ситуацій, при цьому самостійно планувати, організувати і контролювати власну діяльність.

ПК – 13. Уміння аналізувати проблеми у сфері екологічного права, грамотно і точно формувати і висловлювати свої правові позиції щодо цих проблем, пропонувати обґрунтовані способи їх вирішення.

ПК – 14. Уміння моделювати та прогнозувати правові ситуації у професійній діяльності шляхом застосування набутих знань з екологічного права.

ПК – 15. Знання і розуміння місця галузі екологічного права в національній правовій системі, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права.

ПК – 16. Знання екологічних прав та обов'язків людини і громадянина, правових форм та гарантій їх захисту.

ПК – 17. Знання та розуміння стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також правових позицій Європейського суду з прав людини, що предметно пов'язані з регулюванням еколого-правових відносин.

ПК – 18. Знання прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод під час захисту екологічних прав громадян.

ПК – 19. Знання загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права та національних принципів екологічного права та їх тлумачення з урахуванням норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

ПК – 20. Знання загальних засад міжнародно-правової охорони довкілля та міжнародно-правового співробітництва держав з охорони довкілля, знання національного на міжнародного законодавства у сфері використання та охорони природних ресурсів та комплексів.

ПК – 21. Здатність ознайомлюватись із законодавством ЄС у сфері охорони та використання природних ресурсів.

ПК – 22. Знання про екологічне право як галузь права, що визначає шляхи гармонійної взаємодії суспільства і природи; про природу і зміст основних правових інститутів і процедур екологічного права, особливостей їх реалізації та застосування з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права.

ПК – 23. Знання та навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права при регулюванні екологічних правовідносин.

ПК – 24. Знання та розуміння Конституції України як нормативного акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.

ПК – 25. Знання екологічної правосуб'єктності, статусів суб'єктів екологічних правовідносин.

ПК – 26. Знання правових основ екологічного управління.

ПК – 27. Знання правових засад екологічної безпеки.

ПК – 28. Знання особливостей правового регулювання поведження з відходами.

ПК – 29. Особливості правового регулювання відносин власності на природні ресурси та комплекси.

ПК – 30. Уміння використовувати знання і практичні навички у застосуванні еколого-правових норм при регулюванні природоресурсних правовідносин.

ПК – 31. Знання економічних заходів раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища в межах економіко-правового механізму природокористування.

ПК – 32. Знання про екологічні правопорушення та юридичну відповідальність за їх вчинення.

ПК – 33. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони земель.

ПК – 34. Знання особливостей правового регулювання раціонального й комплексного використання водних ресурсів, вирішення екологічних проблем водокористування та охорони вод.

ПК – 35. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони надр.

ПК – 36. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони рослинного світу.

ПК – 37. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони тваринного світу.

ПК – 38. Знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря.

ПК – 39. Знання особливостей правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

ПК – 40. Знання особливостей правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ).

ПК – 41. Знання особливостей міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища.

ПК – 42. Здатність застосовувати набуті знання з екологічного права, прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при вирішенні професійних завдань.

ПК – 43. Аналізувати правові проблеми та вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, формувати правові позиції та здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.

ПК – 44. Знання методів, засобів і прийомів правотворчої та правозастосовної техніки, що використовується при виробленні та систематизації нормативно-правових актів екологічного спрямування для забезпечення їх досконалості.

ПК – 45. Здатність складати правові документи при вирішенні завдань з екологічного права.

ПК – 46. Виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних правовідносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.

ПК – 47. Уміння здійснювати аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).

ПК – 48. Здатність надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав та інтересів, а також роз'яснення з екологічних

питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади тощо.

ПК – 49. Навички підготовки проектів актів правозастосування у сфері екологічних правовідносин.

ПК – 50. Здатність критичного та системного аналізу юридичних фактів, правових норм, правовідносин у професійній діяльності при вирішенні практичних завдань з екологічного права.

ПК – 51. Здатність формувати внутрішнє переконання, встановлювати об'єктивну істину та приймати справедливе правове рішення при вирішенні завдань з екологічного права.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1).

4. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання і розуміння сучасної еколого-правової доктрини, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права.

РНС НД – 1.2. Демонструвати знання галузі (сфери) екологічного права відповідно до рівня, що підтримується передовими підручниками і включає певні аспекти, пов'язані з найбільш передовими знаннями.

РНС НД – 1.3. Критично та системно аналізувати тенденції розвитку галузі екологічного права у контексті сталих та формалізованих практик розвитку сфери екологічних правовідносин на національному та міжнародному рівнях.

РНС НД – 1.4. Прогнозувати вплив різних соціально-економічних факторів на досягнення мети і завдань екологічного права.

РНС НД – 1.5. Демонструвати знання та розуміння практично-орієнтованого визначення цілей екологічного права.

РНС НД – 1.6. Володіти навичками критичного та системного аналізу різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм і екологічних правових відносин.

РНС НД – 1.7. Демонструвати знання основних положень екологічного права, сутність і зміст основних понять, еколого-правових категорій, правових інститутів і процедур екологічного права і особливості їх реалізації та застосування.

РНС НД – 2-3.8. Ініціативно розглядати (досліджувати) актуальні питання у сфері екологічного права та законодавства, виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.

РНС НД – 2-3.9. Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.

РНС НД – 2-3.10. Правильно тлумачити та застосовувати норми екологічного права, використовувати дані науки екологічного права для вирішення професійних завдань у сфері екологічного права, здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації екологічних правовідносин.

РНС НД – 2-3.11. Демонструвати навички узагальнення прецедентної практики Європейського суду з прав людини у сфері екологічних правовідносин, вміння виокремити його правову позицію і застосувати її у конкретній практичній ситуації.

РНС НД – 2-3.12. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання екологічних правовідносин та знання у фундаментальних галузях права.

РНС НД – 4.13. Гарантувати забезпечення принципу верховенства права та загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права у практичному контексті стосовно екологічного права як предметної галузі знань.

РНС НД – 4.14. Визначати систему національного та міжнародного екологічного законодавства, оцінювати та узагальнювати інформацію щодо тенденції та ефективності його розвитку у галузі регулювання охоронних екологічних правовідносин.

РНС НД – 4.15. Критично оцінювати національне екологічне законодавство на відповідність положенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини, пропонувати шляхи удосконалення національного законодавства.

РНС НД – 1.16. Визначати правовий статус органів у сфері екологічного управління та правові наслідки рішень, які вони приймають; визначати функції та завдання органів екологічного управління та процедури їх реалізації.

РНС НД – 1.17. Визначати функції органів екологічного управління, зокрема, особливості системи екологічної стандартизації, сертифікації, нормування, лімітування, проведення екологічних експертиз тощо.

РНС НД – 1.18. Визначати межі екологічної правосуб'єктності, статуси суб'єктів екологічних правовідносин, форми її реалізації.

РНС НД – 1.19. Демонструвати знання та розуміння Конституції України як нормативного акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.

РНС НД – 1.20. Визначати систему екологічних прав громадян, гарантії, форми та засоби їх захисту.

РНС НД – 2-3-4.21. Аналізувати та моделювати стан і розвиток правовідносин у сфері екологічного права, процесуально-правове забезпечення їх змісту, а також правові проблеми і колізії у галузі регулювання екологічних відносин.

РНС НД – 2-3-4.22. Визначати особливості права власності на природні ресурси; специфіку правового регулювання використання та охорони окремих природних ресурсів і комплексів, правовий режим особливо охоронюваних природних об'єктів.

РНС НД – 2-3-4.23. Застосовувати передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення природних ресурсів.

РНС НД– 1.24. Аналізувати систему та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля, визначати особливості функцій екологічного управління та процедури їх реалізації.

РНС НД – 1.25. Використовувати знання правових засад екологічної безпеки, правового регулювання поведження з відходами.

РНС НД – 3. 26. Використовувати знання і практичні навички особливостей правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих природних ресурсів.

РНС НД – 4.27. Застосовувати знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря.

РНС НД – 4.28. Використовувати знання правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

РНС НД – 2.29. Здатність ідентифікувати та класифікувати екологічні правопорушення та визначати вид юридичної відповідальності за їх вчинення.

РНС НД– 4.30. Аналізувати та застосовувати знання з міжнародної охорони навколишнього природного середовища.

РНС НД – 1-2.31. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).

РНС НД –1-2-3-4.32. Обґрунтовувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і відстоювання своєї позиції; розв'язувати складні задачі і проблем у сфері реалізації екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3.33. Надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав. Формулювати аргументовані пояснення з конкретних

правових питань з використанням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

РНС НД – 1-2-3.34. Надавати роз'яснення, проводити консультації громадян з екологічних питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади.

РНС НД – 1-2-3-4.35. Застосовувати набуті знання з екологічного права у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції.

РНС НД – 1-2-3-4.36. Прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при здійсненні регулювання екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3-4.37. Демонструвати знання зі створення та реалізації програм або планів послідовних дій з метою вирішення екологічних проблем (місцевих, регіональних, загальнодержавних тощо), формулювати обґрунтовані правові висновки.

РНС НД – 1-2-3-4.38. Надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації, правильно складати і оформляти юридичні документи у сфері регулювання екологічних відносин з необхідним рівнем правової аргументації, враховуючи Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також правові позиції Європейського суду з прав людини.

РНС НД – 1-2-3-4.39. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, оперувати юридичними поняттями і категоріями галузі, аналізувати юридичні факти і екологічні правовідносини, що виникають у зв'язку з ними, а також застосовувати положення національного та міжнародного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища.

РНС НД – 1-2-3-4.40. Оперувати термінологією Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у сфері захисту екологічних прав, свобод та інтересів, а також ефективно її використовувати при розгляді та вирішенні еколого-правових спорів.

РНС НД –1-2-3-4.41. Відшукувати інформацію щодо положень науки екологічного права та екологічного законодавства й використовувати електронні сервіси, платформи та бази даних для отримання такої інформації з метою регулювання та захисту екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3-4.42. Аналізувати стан юридичної та судової практики у предметній сфері екологічного права у практичному контексті та транслювати передові знання та практики.

РНС НД – 1-2-3-4.43. Належно використовувати інформаційні бази для пошуку рішень національних судів та Європейського суду з прав людини, проводити збір та інтегрований аналіз їх судових рішень.

РНС НД – 1-2-3-4.44. Аналізувати правозастосовчу і правоохоронну практики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та захисту екологічних прав.

РНС НД – 1-2-3-4.45. Контекстуалізувати та інтерпретувати нову інформацію у предметній сфері екологічного права.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

5. Модуляризація компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни

Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів ЕКТС: 5 (денна) Кількість модулів: 4</p> <p>4,5 (заочна)</p> <p>Загальна кількість годин: 150 (денна) 90 (Інститут підготовки кадрів для Служби безпеки України) 90 (військово-юридичний інститут) 135 (заочна) 135 (вечірній)</p> <p>Тижневих годин: для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 3</p>	<p>Рівень освіти – перший(бакалаврський)</p> <p>Галузь знань – 08 «Право»</p> <p>Спеціальність – 081 «Право»</p>	<p>Обов'язкова (денні)</p> <p>Модуль 1. Загальні положення екологічного права. Лекції: 10 год. Практичні заняття: 12 год. (з них колоквиум – 2) Самостійна робота: 12 год. Види контролю: поточний контроль.</p> <p>Модуль 2. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування. Лекції: 8 год. Практичні заняття: 8 год. Самостійна робота: 10 год. Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль – семестровий залік (залік за результатами практичних занять).</p> <p>Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів Лекції: 10 год. Практичні заняття: 10 год. Самостійна робота: 40 год. Види контролю: поточний контроль.</p> <p>Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів та комплексів. поводження з відходами. Міжнародно-правова охорона довкілля. Лекції: 10 год. Практичні заняття: 10 год. Самостійна робота: 10 год. Види контролю: поточний контроль, підсумковий контроль знань (іспит)</p>

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси.

Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Науково-правові концепції та методологія взаємодії суспільства та природи. Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних правовідносин. Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства. Система екологічного права. Екологічне право – самостійна галузь права в системі права України.

Джерела екологічного права. Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Правова класифікація джерел екологічного права та їх система. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як основний закон у системі джерел екологічного права. Поресурсові кодекси та закони як спеціальні джерела екологічного права України (Земельний, Лісовий, Водний кодекси, Кодекс України про надра, Закони «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про природно заповідний фонд», Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря»). Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновид соціального управління. Поняття та види управління в галузі екології. Екологічне управління як організаційно-правовий механізм довкілля. Інституційна

складова організаційно-правового механізму охорони довкілля. Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Функціональна складова організаційно-правового механізму. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкіллям. Загальна характеристика організаційних, попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Загальні положення реалізації екологічної політики в Україні. Основи сталого екологічного розвитку. Екологічна освіта і виховання. Правові основи оцінки впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка. Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Еколого-правовий процес.

Екологічні права та обов'язки громадян. Становлення та розвиток інституту екологічних прав та обов'язків громадян, їх загальна характеристика. Поняття, особливості та класифікація екологічних прав та обов'язків громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Проблеми охорони та захисту екологічних прав громадян.

Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій. Законодавчі засади регулювання правовідносин у галузі забезпечення вимог екологічної безпеки. Юридична природа екологічної безпеки: її поняття, види, суб'єктно-об'єктний склад. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття й характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення у галузі забезпечення екологічної безпеки. Поняття НЕС, їх класифікація. Визначення зон НЕС, їх юридична природа. Юридичні підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання й ліквідація НЕС. Правові засади захисту населення й територій у разі загрози й виникнення НЕС.

Право власності на природні ресурси та комплекси. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси. Особливості юридичної відповідальності за укладання угод, що порушують право власності на природні ресурси та комплекси.

Модуль 2. Право природокористування.

Право природокористування. Основні принципи природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування. Захист суб'єктивних прав природокористувачів.

Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Поняття та принципи економіко-

правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Основні засади фінансового забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування. Джерела фінансування екологічних заходів та програм. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Склад та особливості рентної плати за використання природних ресурсів. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти оподаткування. Порядок розподілу коштів від екологічного податку. Система лімітів використання природних ресурсів та лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. Відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, як елемент економіко-правового механізму. Економічне стимулювання в системі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів: його сутність та види. Правові засади екологічного страхування. Поняття та види екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти. Екологічний аудит: поняття, основні завдання, об'єкти, суб'єкти. Форми екологічного аудиту та порядок проведення.

Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів. Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному праві. Функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: каральна, стимулююча, компенсаційна. Визначення та основні ознаки екологічного правопорушення. Склад та класифікація екологічних правопорушень. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду заподіяну довкіллю. Особливості розгляду екологічних спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів.

Особливості правового регулювання використання земель. Загальна характеристика правового регулювання використання та охорони земель. Земля – основне національне багатство України, її функції як об'єкта природи.

Дефініція «землекористування» як один із елементів права власності і як самостійний правовий інститут. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Державний контроль за охороною та використанням земель. Планування використання земель. Моніторинг земель як система спостереження за станом земель. Правова охорона земель. Імперативний принцип особливої охорони землі як найважливішого компонента біосфери. Екологізація земельно-правових приписів. Охорона ґрунтів. Охоронні зони з особливими умовами використання земельних ділянок: зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель та охоронні зони. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Охорона земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства: поняття, зміст та види. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Захист прав на землю.

Особливості правового регулювання використання вод. Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти. Види права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання і

охорону вод та відтворення водних ресурсів. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання вод.

Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів.

Особливості правового регулювання використання надр. Загальна характеристика права користування надрами: поняття, суб'єкти, об'єкти. Надра як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика та співвідношення державного фонду надр та державного фонду родовищ корисних копалин. Гірничий відвід як об'єкт права користування надрами. Підстави та порядок надання та вилучення гірничих відводів. Види права надрокористування. Підстави та порядок виникнення, зміни, призупинення та припинення права користування надрами. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції. Особливості використання окремих корисних копалин (нафти і газу, уранових руд, дорогоцінних металів та каміння тощо). Права та обов'язки користувачів надр, захист та гарантії їх прав. Особливості юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства України.

Особливості правового регулювання використання рослинного світу. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика природних рослинних ресурсів та їх класифікація. Форми використання природних рослинних ресурсів, їх правове забезпечення. Правове регулювання спеціального використання природних рослинних ресурсів та його особливості. Правові засади охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин та типових природних рослинних угруповань. Червона книга України. Зелена книга України. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання рослинного світу. Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення,

охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Особливості правового регулювання використання тваринного світу. Тваринний світ як об'єкт охорони та використання. Загальна характеристика права користування тваринним світом: поняття, об'єкти, суб'єкти та види. Загальні підстави і порядок виникнення та припинення права використання об'єктів тваринного світу. Права та обов'язки користувачів тваринного світу. Правові підстави та межі загального використання тваринного світу. Правові засади спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства. Правове регулювання здійснення рибальства. Правові засади використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Правове регулювання використання, відтворення та охорони об'єктів тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну незаконним добуванням об'єктів тваринного світу. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання тваринного світу.

Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату. Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату. Поняття «правова охорона» атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від

виробничого впливу. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату.

Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів. Міжнародно-правова охорона довкілля.

Правове регулювання поводження з відходами. Відходи як об'єкт правового регулювання. Правова класифікація відходів. Правовий режим поводження з відходами. Особливості правового регулювання поводження з: радіоактивними відходами; твердими побутовими (комунальними) відходами; небезпечними відходами. Правове регулювання діяльності, пов'язаної зі збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини й забезпечення ними переробних підприємств. Транскордонне переміщення відходів та їхнє правове регулювання. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти і структурні елементи. Принципи формування, збереження й використання екологічної мережі. Порядок включення природних об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі. Особливості права власності на землю та інші природні ресурси об'єктів екологічної мережі. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття й загальна характеристика природно-заповідного фонду України як ключового об'єкта національної екологічної мережі України. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Економіко-правові основи функціонування територій природно-заповідного фонду. Види використання об'єктів природно-заповідного фонду. Суб'єкти права користування територіями природно-заповідного фонду, їх права й обов'язки. Організаційно-правові форми відновлення, охорони і збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Характеристика правового режиму охоронних і захисних зон природно-

заповідного фонду. Особливості використання й охорони окремих видів територій природно-заповідного фонду: природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства щодо використання й охорони об'єктів природно-заповідного фонду України. Майнова відповідальність за спричинення шкоди особливо охороняємим природним територіям і об'єктам природно-заповідного фонду України. Правовий режим санітарно-захисних зон, курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних територій і курортів. Поняття й загальна характеристика курортних і лікувально-оздоровчих територій (зон) як складових національної екологічної мережі України. Види природних лікувальних факторів і ресурсів. Поняття й юридичні ознаки курорту. Юридичний порядок визнання й оголошення лікувально-оздоровчої місцевості курортом. Поняття «прибережні захисні смуги», «водоохоронні зони», «полезахисні лісові смуги». Порядок використання й охорони буферних зон національної екомережі. Види використання лікувальних природних ресурсів курортних і лікувально-оздоровчих територій. Форми власності щодо курортів і лікувально-оздоровчих територій. Коло суб'єктів права використання курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх права й обов'язки. Поняття та види правової охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон. Екологічні вимоги щодо їх охорони. Правовий режим округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правове закріплення зонування курортних і лікувально-оздоровчих територій. Поняття «рекреаційні території» та їх види. Визначення кола земель рекреаційного призначення як буферних зон національної екологічної мережі України. Види використання рекреаційних територій. Особливості їх відновлення й правової охорони. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних, лікувально-оздоровчих та

рекреаційних територій. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну природним лікувальним ресурсам.

Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України. Природні ресурси континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України як об'єкти правової охорони й використання. Правові засади використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України та її континентального шельфу. Правове забезпечення охорони природних ресурсів і морського середовища в межах виключної (морської) економічної зони України. Правова регламентація проведення наукових досліджень у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України: природоохоронні аспекти. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону природних ресурсів континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони України.

Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах. Урбанізація: поняття, загальна характеристика, еколого-правові аспекти. Адміністративно-правовий устрій України. Загальна характеристика населених пунктів як джерел забруднення навколишнього природного середовища. Місто як центр антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Міста постійного проживання людей. Міська екосистема. Концепція зеленого зростання в населених пунктах України як умова сталого розвитку. Напрями державної політики в Україні щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Проект «Інтегрований розвиток міст в Україні». Стратегічне планування сталого розвитку. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів. Загальна характеристика Генеральної схеми планування території України. План зонування території, генеральні плани населених пунктів, їх характеристика та правове забезпечення. Зони територій України: урбанізації; сільського господарства; національної екологічної мережі; радіаційного забруднення тощо. Особливості охорони навколишнього природного середовища в населених пунктах та інших урбанізаційних

територіях. Середовище життєдіяльності людини. Загальна характеристика навколишнього природного середовища населених пунктів. Правова охорона зелених насаджень на території населених пунктів. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів і радіоактивного забруднення. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від забруднення відходами.

Правова охорона навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності. Співвідношення суспільних економічних й екологічних інтересів за умов екологічної кризи. Змістова конвергенція економічної та екологічної політик держави. Конвергенція змісту й напрямів розвитку господарського й екологічного законодавств України за сучасних екологічних умов. Розвиток «зеленої економіки» й екологічного господарювання як типу господарської діяльності. Політико-правові й законотворчі завдання держави. «Зелені інновації» в механізмі реалізації концепції сталого розвитку. Правові засоби та спеціальні правові режими стимулювання екологічного господарювання.

Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища: поняття та ознаки. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Об'єкти та суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона природних об'єктів як складових навколишнього середовища. Система заходів міжнародно-правового характеру щодо охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця держав у сфері охорони навколишнього середовища. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього середовища: міжнародно-правовий аспект. Поняття і розвиток права охорони навколишнього середовища ЄС. Екологічна політика ЄС. Принципи й джерела права охорони навколишнього середовища ЄС. Система й

компетенції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Предметні сфери дії права охорони навколишнього середовища ЄС.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Формами організації освітнього процесу є:

- 1) навчальні заняття;
- 2) самостійна робота студента;
- 3) практична підготовка студента;
- 4) контрольні заходи.

Види навчальних занять з екологічного права:

1) *лекція* – основний вид навчальних занять, призначених для систематизованого викладення теоретичного матеріалу. Лекція вводить студентів у галузь наукових знань з екологічного права, знайомить їх з основними науково-теоретичними положеннями і методологією навчальної дисципліни, показує взаємозв'язок з іншими галузями права. Лекції визначають напрям, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять і, головним чином, самостійної роботи студентів. Можливе впровадження таких видів лекцій: тематичні, оглядові, лекції-візуалізації, діалогові лекції, лекції-конференції, лекції-консультації тощо;

2) *практичне заняття* – вид навчального заняття, при якому викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень екологічного права та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь і навичок, розв'язання задач з їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірка та оцінювання. Оцінки, одержані студентом під час практичного заняття, враховуються при визначенні підсумкової кількості балів з екологічного права. Можливе проведення практичних занять також у формі ділових ігор, занять-диспутів з екологічних питань, практичних тренінгів із застосуванням екологічного законодавства тощо;

3) *семінарське заняття* (у формі колоквіуму) – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію із попередньо визначених проблемних питань з екологічного права або його науково-теоретичних положень. Змістом такого заняття можуть бути слухання та обговорення студентських докладів, повідомлень тощо, організація предметних диспутів або бесіда викладача зі студентами з метою оцінки та підвищення рівня знань. Оцінки за кожне семінарське заняття (колоквіум) враховуються при визначенні підсумкової оцінки з екологічного права;

4) *індивідуальне заняття* – вид навчального заняття, проводиться з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей або для студентів, які мають певні відставання у навчанні. Індивідуальні заняття організовуються у позанавчальний час за окремим графіком, складеним кафедрою і викладачем з урахуванням індивідуального навчального плану студента;

5) *консультація* – вид навчального заняття, на якому студент отримує від викладача відповіді на окремі питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного застосування. Консультація проводиться за графіком, який складається кафедрою. При необхідності, на прохання студентів, консультації можуть проводитися поза графіком. Консультація може бути індивідуальною або проводитись для групи студентів, залежно від того, чи викладач консулює студентів з питань, пов'язаних із виконання індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань екологічного права.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Зміст та призначення самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента – це самостійна діяльність студента-здобувача вищої освіти, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача без його прямої участі.

Призначенням самостійної роботи студента є: поглиблення власних уявлень і знань про окремі теоретичні аспекти екологічного права, його

системоутворюючі категорії, особливості правового регулювання використання та відтворення природних ресурсів, охорони довкілля; формування на цій основі загальних, фахових та предметних компетентностей у сфері правового регулювання екологічних відносин.

2. Форми самостійної роботи студентів:

- 1) підготовка до практичних занять;
- 2) підготовка до лекцій (у разі проведення лекцій-диспутів, діалогових лекцій, лекцій-конференцій тощо);
- 3) самостійне опрацювання тем лекцій та практичних занять;
- 4) робота з інформаційними ресурсами, в т.ч. з Інтернет-ресурсами, збирання довідкової інформації;
- 5) підготовка до поточного контролю та іспиту;
- 6) огляд науково-теоретичної літератури та робота з нею;
- 7) конспектування (рецензування) рекомендованої літератури, тексту лекцій, тощо.

4.3. Освітні технології та методи навчання

Кафедрою екологічного права використовуються як традиційні, так і новітні освітні технології та методи навчання.

Освітні технології вивчення курсу «Екологічне право»:

- *проблемно-орієнтоване навчання* – викладання навчального матеріалу, при якому для вивчення і розв'язання пропонуються важливі проблеми у сфері правового регулювання екологічних суспільних відносин (пов'язані, наприклад, з недосконалістю екологічного законодавства, еколого-правової термінології, колізіями та прогалинами у нормативних актах) що сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванні у них аналітичного мислення та альтернативної думки;
- *аудіо-візуальна технологія* – передбачає у процесі вивчення навчального курсу широке використання інформаційно-орієнтованих засобів навчання на базі сучасних інформаційних технологій, мультимедійних систем

та телекомунікаційних мереж, забезпечує візуалізацію навчального процесу та створює найкращі умови для запам'ятовування опрацьованого матеріалу;

- *інтерактивна технологія* - ґрунтується на концепції ідеї групового співробітництва, взаємного навчання. Процес пізнання відбувається за умови активної взаємодії усіх учасників навчального процесу шляхом кооперативного, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання та опрацювання дискусійних питань. Знаходить свій прояв у формі диспутів, діалогових лекцій, обговорень питань на практичних заняттях, ділових ігор, судових дебатів тощо;

- *технологія модульно-рейтингового навчання* – полягає у послідовному засвоєнні навчального матеріалу певними цілісними, логічно впорядкованими і обґрунтованими частинами (модулями), результати якого є підставою для визначення місця (рейтингу) студента серед одногрупників. Є мотиваційною заохочувальною технологією;

- *технологія студентоцентрованого навчання* – особистісно-орієнтована технологія, яка спрямована на формування у студентів певного набору компетентностей (знань, умінь, здатностей, навичок) та результатів навчання як складових їх навчальної та професійної підготовки.

В процесі реалізації освітніх технологій кафедрою екологічного права використовуються наступні **методи навчання**:

- *імітаційні інтерактивні методи*, які поділяються на *неігрові* (аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, індивідуальний тренаж, проведення лекцій (відео-лекцій), мультимедійних презентацій, практичних занять у формі дискусій, моделювання вирішення задач, розроблення таблиць та графіків, організація дебатів, проведення відео-конференцій, «круглих столів» тощо;) та *ігрові* (ділові ігри, судові дебати, розігрування ролей, ігрове проектування, метод «мозкової атаки»). Вони є найбільш суттєвими у професійній направленості навчального процесу, важливим засобом орієнтування студента на краще засвоєння навчальної дисципліни та майбутньої спеціальності,

оволодіння професійною майстерністю, створення нових, більш цінних, алгоритмів навчання.

- *кейс-метод (ситуативний)* – спрямований на розв’язання конкретних ситуативних завдань, що формує у студента здатність справлятися з реальними нестандартними або унікальними ситуаціями (проблемами), які потребують критичного мислення, аналізу та зумовлюють необхідність прийняття управлінського системного рішення.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.

1. Поточний контроль знань студентів.

Завданням поточного контролю (ПК) є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу з екологічного права, умінь самостійно його опрацьовувати, здатності осмислити зміст теми чи розділу, вміння правильно тлумачити норми екологічного та іншого суміжного законодавства, уміння публічно чи письмово презентувати отримані знання та підготовлений матеріал на практичних заняттях або у студентській науково-дослідній роботі.

Видами поточного контролю знань студентів є оперативний та рубіжний (модульний) контроль.

Оперативний поточний контроль охоплює індивідуальний або груповий контроль засвоєння навчального матеріалу, перевірку підготовленості студентів до виконання практичних та семінарських занять, ходу виконання окремих розділів індивідуальних завдань.

Рубіжний (модульний) контроль полягає у перевірці знань і практичної підготовленості студентів з певної завершеної частини навчальної дисципліни (модуля), умінь виконання індивідуальних завдань, що підлягають виконанню на час проведення такого контролю. Це певний проміжний підсумок роботи студента, що дає змогу поглибити і зміцнити його знання.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та семінарські заняття як під час аудиторних занять, так і в час позааудиторної роботи у терміни, визначені робочим планом навчальної дисципліни.

Формами поточного контролю знань студентів і одночасно оціночними засобами є: усне опитування, завдання до практичних занять, письмова контрольна робота (тестові завдання або поєднання тестових завдань разом із розгорнутою письмовою відповіддю на теоретичні питання; письмове вирішення практичного завдання тощо); колоквиум; перевірки індивідуальних завдань.

Кафедрою екологічного права визначений перелік об'єктів поточного контролю знань і умінь студентів під час проведення практичних занять та об'єктів контролю, які віднесені до індивідуальної роботи. Рівень (якість) набутих студентом знань і умінь по кожному з об'єктів оцінювання визначається під час навчальних занять, у відповідях на завдання контрольної роботи та у виконаних індивідуальних завданнях.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Екологічне право» є: систематичність та активність роботи на лекційних і семінарських заняттях, повнота і ґрунтовність відповіді на питання плану практичного заняття; уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повнота і переконливість наведених доводів при розв'язанні практичних задач, в процесі проведення інтерактивних форм навчання; посилення на норми національного та міжнародного права, судову та правозастосовчу практику за поточною темою; виконання письмових практичних завдань; виконання контрольних робіт, індивідуальних завдань та інших видів самостійної роботи.

Вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» розраховано на два семестри (відповідно – 6-й семестр 3 курсу та 7-й семестр 4 курсу).

- **від 0 до 25 балів – відповіді на практичних заняттях та виконання контрольних робіт у кожному семестрі;**
- **від 0 до 10 балів – виконання індивідуальної роботи студента.**

Відповідно загальна кількість балів за усіма об'єктами поточного контролю з навчальної дисципліни має перебувати в діапазоні від 0 до 60 балів. При цьому студент може отримати залік за наявності не менше 18 балів, а до складання іспиту може бути допущений за наявності не менше 36 балів за результатами поточного контролю.

Розподіл балів за об'єктами поточного контролю

Максимальна кількість балів					
Навчальний блок	Відповіді на практичних заняттях	Виконання контрольних робіт	Разом за практичні заняття та контрольні роботи	Виконання індивідуальних завдань	Усього за результатами ПК
I блок 6 семестр 10 занять	15	10 (2 контр. роботи по 5 балів)	50	10	60
II блок 7 семестр 10 занять	15	10 (2 контр. роботи по 5 балів)			

Конкретна кількість балів виставляється, виходячи з визначених кафедрою якісних і кількісних критеріїв оцінювання знань і умінь з навчальної дисципліни. Зазначені критерії поєднують в собі як цифрові, так і текстові показники і дозволяють визначити максимальну кількість балів, котру студент може отримати за завдання, які оцінюються.

Шкала оцінювання знань і умінь студента на практичних заняттях

(за одне практичне заняття студент може отримати від 0 до 1,5 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
1,5 бала	- повне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни «Екологічне право» та планом практичних занять; - засвоєння основної та систематичне опанування додаткової літератури з відповідних тем, рекомендованої

	<p>навчально-методичним посібником;</p> <ul style="list-style-type: none"> - повні, ґрунтовні та правильні відповіді на основні питання плану практичних занять та додаткові питання, поставлені викладачем; - правильне розв'язання практичних завдань, засноване на застосуванні конкретних правових норм та судової практики, високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою; - уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і обґрунтування своєї позиції, в тому числі для усунення прогалин або неточностей у відповідях інших студентів; - здатність до самостійного поповнення знань з екологічного права, опрацювання наукових джерел та використання їх під час аналізу нормативно-правових актів та практичних ситуацій.
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> - достатнє знання теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни з можливими незначними неточностями; - засвоєння та використання основної літератури та нормативних актів, рекомендованих навчально-методичним посібником; - достатній рівень та обсяг вирішення практичних завдань, наявність практичних навичок для засвоєння теми
0,5 бала	<ul style="list-style-type: none"> - низький рівень знання основного теоретичного матеріалу, наявність прогалин у відповіді на питання, передбачених планом практичних занять; - помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті або вирішенні завдань за наявності необхідних знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача; - слухні, ґрунтовні зауваження при обговоренні дискусійних питань або доповнення відповідей інших студентів
0 балів	<ul style="list-style-type: none"> - повна відсутність відвідувань практичних занять протягом семестру; - повна відсутність активності на практичних заняттях (немає відповідей, доповнень, участі у обговоренні питань); - повна відсутність вирішених практичних завдань або інших видів робіт, передбачених навчальним планом та критеріями оцінювання знань та умінь студента; - відсутність знань по жодному з питань плану практичних занять за відповідними темами; неправильне вирішення практичних завдань.

Шкала оцінювання знань і умінь студента при виконанні контрольних робіт

Завдання контрольної роботи, як правило, складаються з тестових завдань у рамках програми з екологічного права.

Враховуючи нові складні умови комунікації зі студентами в окремих випадках, як виключення, можна дозволити проведення поточного контролю шляхом заміни тестування виконанням певних видів самостійної роботи у вигляді індивідуальних завдань або індивідуальної роботи, що оцінюються за таблицею, передбаченою Методичними матеріалами з екологічного права 2019 р, від 0 до 5 балів, наприклад:

- підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих кафедрою тем;
- складання практичних ситуативних задач за темами курсу з екологічного права;
- створення тестів або презентації за заданою викладачем темою курсу;
- розробка та складання схем або таблиць в межах курсу екологічного права за заданою викладачем темою
- або інші види роботи за погодженням з викладачем.

Шкала оцінювання знань і умінь студента при виконанні індивідуальної роботи

При оцінюванні результатів виконання індивідуальних завдань використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виділення різних форм індивідуальної роботи студентів. Індивідуальна робота студента здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань (за умови, що загальна кількість балів за виконані види завдань не перевищує 10), які обираються студентом з урахуванням його творчих можливостей, навчальних

здобутків та наукових інтересів за погодженням з лектором або викладачем, який веде практичні заняття.

Кількість балів	Форми індивідуальної роботи студентів
0-10 балів	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка під керівництвом наукового керівника і виступ з науковою доповіддю на засіданні наукового гуртка кафедри; - підготовка студентської наукової роботи в межах тематики програми з екологічного права для участі її у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт; - публікація 2-х тез наукових доповідей у матеріалах наукових конференцій або 1 статті в науковому виданні в межах тематики програми екологічного права.
0-7 балів	<ul style="list-style-type: none"> - виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) в межах тематики навчальної дисципліни; - тематичне узагальнення правозастосовної практики з метою отримання поглиблених знань щодо особливостей застосування окремих норм національного та міжнародного екологічного законодавства.
0-5 балів	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих кафедрою тем; - складання практичних ситуативних задач за темами курсу з екологічного права; - створення тестів або презентації за заданою викладачем темою курсу; - розробка та складання схем або таблиць в межах курсу екологічного права за заданою викладачем темою.
0-3 бали	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка невеликої (не більше 5-ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми екологічного права, її презентація на практичному занятті в рамках вивчення поточної теми; - складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою; - зібрання постатейного матеріалу та письмовий аналіз окремих норм законодавства.
0-2 бали	<ul style="list-style-type: none"> - анутовання або аналіз наукової та навчально-методичної літератури з екологічного права; - складання термінологічних словників за заданою викладачем темою курсу; - пошук та підготовка довідкової інформації за визначеною викладачем темою навчального курсу.
	<ul style="list-style-type: none"> - написання конспектів наукової монографічної або

1 бал	періодичної літератури; - відвідання наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних з навчальною дисципліною.
--------------	---

2. Підсумковий контроль знань студентів.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Екологічне право» – це семестровий контроль, що проводиться у 6 семестрі навчання у формі заліку за результатами практичних занять та 7-му семестрі навчання у формі іспиту.

Залік виставляється студентам за результатами практичних занять та за умови, що вони набрали не менш ніж **18 балів**.

До іспиту допускаються студенти, які проявляли активність на практичних заняттях з екологічного права і набрали не менше **36 балів** за результатами роботи на практичних заняттях, виконання контрольних робіт та індивідуальної роботи. Результати підсумкового контролю на іспиті у 7 семестрі 2021-2022 навчального року оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів.

При недостатньої кількості балів для допуску до іспиту, як виняток, дозволяється студентам виконання додаткових завдань для самостійного опрацювання (написання реферату, підготовка конспектів наукової фахової монографічної та періодичної літератури та інші форми роботи). Оцінювання таких додаткових завдань здійснюється за критеріями, встановленими кафедрою для оцінювання індивідуальної роботи студента.

Фонд оціночних засобів підсумкового контролю з екологічного права у формі іспиту складає:

А) у разі проведення іспиту off-line – усна відповідь з питань, перелік яких дозволяє в цілому оцінити знання, вміння, що складають рівень набутих компетентностей, та результати навчання відповідно до визначеної розрахункової шкали. Основні питання з навчальної дисципліни «Екологічне право» розміщені у відповідних екзаменаційних білетах (по три питання у білеті).

Б) у разі проведення іспиту on-line – вирішення тестових завдань в системі навчального електронного інформаційного комплексу (НЕІК) за допомогою технологій дистанційного навчання.

Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю знань

Критерії оцінювання знань і умінь студента при підсумковому контролі повинні відповідати нижчевказаним параметрам:

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
35	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи. 4.
25	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за

	наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
20	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
15	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Сумарні результати поточного та підсумкового контролю знань студентів в балах заносяться до відомості обліку підсумкової успішності. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється згідно зі шкалою критеріїв та рівнів оцінювання результатів навчання студентів.

3. Критерії і рівні оцінювання результатів навчання.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінний рівень)	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (типовий рівень)	80 – 89

С	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
Д	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (пороговий рівень)	70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
ФХ	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2 (незадовільний рівень)	35 – 59
Ф	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 34

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.

Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.

Водний кодекс України від 06.06.1995 р., № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.

Кодекс України про надра від 27.07.1994 р., № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 92. Ст. 3248

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12. 1984 р., № 8073-Х. *Відом. Верхов. Ради Української РСР*. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р., № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст.131

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 4356-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р., № 5403-VI. // *Офіц. вісн. України*. 2012. № 89. Ст.3589.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р., № 1264. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12. 2010 р., № 2818-VI // *Офіц. вісн. України*. 2011. № 3. Ст. 158.

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р., № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р., № 1862-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 500.

Про охорону земель: Закон України 19.06.2003 р., № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р., № 963-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.

Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р., № 3613-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8. Ст. 61.

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. // *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 282.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07. 2004 № 1952-IV // Офіц. вісн. України. 2004. № 30. Ст. 1993.

Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10.01.2002 р. № 2918-III // Офіц. вісн.України. 2002. № 6. Ст. 223.

Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 1039 – XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 44. Ст.391.

Про нафту і газ: Закон України від 12. 07.2001 р. № 2665-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 50. Ст. 262.

Гірничий закон України від 06.10.1999 р. № 1127-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 50. Ст. 433.

Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999р. № 591-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.

Про захист рослин: Закон України від 14.10. 1998 р. № 180-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 50-51. Ст.310.

Про тваринний світ: Закон України від 13.12. 2001 № 2894-III *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 47.

Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 201.

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 18. Ст. 132.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 06.02.2003 р. № 486-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р., № 5293-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 43. Ст. 616.

Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10. 1992 р. (у ред. від 21.06.2001 р. № 2556-III). *Офіційний вісник України*. 2001. № 31. Ст.1383.

Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994. № 4004-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*.. 2017. № 29. Ст.315.

Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1864-IV. *Офіційний вісник України*. № 29. Ст. 1950.

Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки : Закон України від 21.09.2000 р. № 1989- III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 43. Ст. 1817.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06. 1992 р. № 2456-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435.

Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16.05.1995 р. № 162/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 36-37. Ст. 242

Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 27. Ст. 198.

Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 280-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 94. Ст. 2859

Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351.

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-П. *Офіційний вісник України*. 2001. № 7. Ст. 268.

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13. 07. 2000 р. № 1908-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 42. Ст. 348.

Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03. 2000 р. № 1550-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 15. Ст. 558.

Про забезпечення доступу до публічної інформації: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.11.2011 р. № 444. *Офіційний вісник України*. 2011. № 95. Стор.181.

Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Мінприроди України від 18.12.2003 р. № 168. *Офіційний вісник України*. 2004. № 6. Ст. 35.

Про затвердження Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля: Постанова Каб. Міністрів України від 29.06. 2011 р. № 771. *Офіційний вісник України*. 2011. № 55. Ст. 2210.

Про затвердження положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05. 1998р. в редакції постанови від 07.04.2006 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 15. Ст. 1080.

Про затвердження видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09. 1996 р. № 1147. *ЗП України*. 1996. № 18. Ст. 505.

Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: Постанова Каб. Міністрів України від 10.08.1992 № 459 (в ред. Постанови Каб. Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1173) // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF>

Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Каб. Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761. *Офіційний вісник України*. 2007. № 39. Ст. 1550.

Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Каб. Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615. *Офіційний вісник України*. 2011. № 45. Ст. 1832.

Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459: Постанова Каб. Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321 (в ред. Постанови від 16.12.2015 р. № 1173) // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>

Про затвердження Типового договору оренди водних об'єктів: Постанова Каб. Міністрів України від 29.05.2013 р. № 420. *Офіційний вісник України*. 2013. № 47. Ст. 1692

Про затвердження Положення про Зелену книгу України: Постанова Каб. Міністрів України від 29.08. 2002 р. № 1286. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36. Ст. 1692

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті

Екологічне право: підручник / [А.П.Гетьман, Г.В.Анісімова, А.К. Соколова та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.

Екологічне право України : підручник для студ. вищих навч. закладів / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.»; за ред. І. І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. 788 с.

Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «Вид-во «Юрид. думка». 2008. 720 с.

Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник / Балюк Г.І. К.: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 342 с.

Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 496 с.

Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, В.Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.

Правова доктрина України : у 5 т. Х. : Право, 2013. Т. 4. : Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін., ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 848 с.

Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Х. : Право, 2014. 784 с.

Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Х.: Право, 2012. 448 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2018. 776 с.

Андрейцев В. І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє / Володимир Іванович Андрейцев / Матеріали доповіді Міжнародного круглого столу «Актуальні проблеми екологічного права». Д.: Національний гірничий університет, 2010. 153 с.

Гетьман А. П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України: Навчальний посібник. Харків: Основа, 1998. 208 с.

Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). 2-е вид. К.: Український інформаційно-правовий центр, 2001. 390 с.

Гетьман А. П., Здоровко Л.М. Регіональний екологічний контроль: теорія правового регулювання. К.: Вид-во Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи, 2004.

Анісімова Г. В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства України в контексті природно-правової доктрини: монографія. Харків: Право, 2019. 672 с.

Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище / В. Л. Бредіхіна. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. 168 с.

Євстігнєєв А. С. Екологічна безпека спеціального природокористування в Україні у контексті сталого розвитку: теоретико-правові аспекти : монографія / А. С. Євстігнєєв. Київ: 2018. 494 с.

Механізми та правові норми участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля / За ред. С. В. Разметаєва. Х.: ВПЦ «Контраст», 2011. 168 с.

Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України : Монографія / О. О. Савчук; під заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Харків, Видавництво “Фінарт”, 2016. 242 с.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку : монографія / А. К. Соколова. Х. : Право, 2009. 288 с.

Судовий захист екологічних прав громадян України: Довід. для суддів / Краснова М. В., Малишева Н. Р., Шевчук П. І. та ін. К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2001. 178 с.

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія / Н. Р. Кобецька. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Каракаш І.І. Право власності на природні об’єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса; Юридична література, 2017. 438 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. Київ : Алерта, 2012. 216 с.

Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В.М.Єрмоленка. К.: НУБіП України, 2017. 589 с.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. К.: Юрінком Інтер 2006. 554 с.

Тагієв С. Р. Охорона довкілля в Україні (обов’язки фізичних осіб) : Монографія // За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., академіка АПрН України Н. Р. Малишевої К.: ВД “Дакор”, 2014. 192 с.

Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу : Монографія / Е. Є. Туліна. Харків : Право, 2017. 216 с.

Шуміло О. М. Екологічний правопорядок: інституційні складові: Монографія. Х., ХНУВС, 2010. 292 с.

Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об’єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А. П. Гетьмана: монографія – Х.: Вид-во ФІНН 2010 210 с.

Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / М. К. Черкашина; за ред. Гетьмана А. П. Х.: ФІНН, 2010. 176 с.

Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: Монографія. Луганськ : ЛДУВС, 2010. 192 с.

Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: Монографія. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: Монографія / Т. В. Григор'єва. – Х.: Право, 2011. 176 с.

Юрескул В.О. Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні : Монографія / В. О. Юрескул ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Фенікс, 2012. 273 с.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Рішення Європейського Суду з прав людини щодо України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_9329

Офіційний сайт Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://nlu.edu.ua>

Сайт наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://library.nlu.edu.ua/>

Практика Європейського Суду з прав людини у справах, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Environment_RUS.pdf

СЕНМК

Денна форма навчання

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека НУЮАУ) URL : <http://library.nulau.edu.ua/>.

Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів III та IV курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, С. В. Разметаєв та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 149 с. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/MM_239.pdf

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів III та IV курсів (VI-VII семестри) (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 80 с. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_261.pdf

Заочна форма навчання

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека НУЮАУ). URL : <http://library.nulau.edu.ua/>.

Методичні матеріали і завдання до самостійної роботи і практичних занять з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів 4 курсу заочних факультетів / Уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Т. В. Єрмолаєва та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. 54 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/MM-EP-z.pdf

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів IV курсу заочної форми навчання (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В.

Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 78 с.

URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_282.pdf

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 1. Знання методів критичного аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, а також методів генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких та практичних задач у сфері екологічного права та міждисциплінарних галузях. ПК – 2. Здатність здійснювати критичний та системний аналіз різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм. ПК – 3. Уміння здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права.
ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.	ПК – 4. Здатність тлумачити та застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні екологічних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю з урахуванням вимог Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
ЗК – 17. Здатність розробляти проекти.	ПК – 5. Навички практичних здібностей у створенні та реалізації екологічних проектів.
ЗК – 16. Здатність виявляти ініціативу.	ПК – 6. Здатність ініціювати розгляд (дослідження) актуальних питань у сфері екологічного права та законодавства.
ЗК – 12. Здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.	ПК – 7. Уміння надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери екологічного права та законодавства.

ЗК – 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел. ЗК – 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.	ПК – 8. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнення положень науки та галузі екологічного права з різних національних та міжнародних ресурсів із застосуванням електронних сервісів, платформ та баз даних.
ЗК – 13. Здатність до самоосвіти та навчання протягом усього життя.	ПК – 9. Здатність навчатися та постійно оновлювати свої знання у галузі екологічного права, бути обізнаним у практиці застосування екологічного законодавства України, основних напрямках його подальшого розвитку.
ЗК – 10. Уміння працювати у команді.	ПК – 10. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань галузі екологічного права та вирішення її правових проблем.
ЗК – 4. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово	ПК – 11. Здатність використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, працювати у міжнародному середовищі.
ЗК – 9. Здатність працювати самостійно. ЗК – 8. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК – 3. Уміння планувати, організувати і контролювати власну діяльність.	ПК – 12. Уміння самостійно поповнювати знання з екологічного права та використовувати їх під час критичного аналізу правових джерел та практичних ситуацій, при цьому самостійно планувати, організувати і контролювати власну діяльність.
ЗК – 5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати. ЗК – 11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.	ПК – 13. Уміння аналізувати проблеми у сфері екологічного права, грамотно і точно формувати і висловлювати свої правові позиції щодо цих проблем, пропонувати обґрунтовані способи їх вирішення.
ЗК – 14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів и модусів.	ПК – 14. Уміння моделювати та прогнозувати правові ситуації у професійній діяльності шляхом застосування набутих знань з екологічного права.
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ФКС – 1. Знання теорії (філософії) права. ФКС – 2. Знання історії права та устрою держави.	ПК – 15. Знання і розуміння місця галузі екологічного права в національній системі права, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права

<p>ФКС – 3. Знання міжнародних стандартів прав людини.</p> <p>ФКС – 4. Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.</p>	<p>ПК – 16. Знання екологічних прав та обов’язків людини і громадянина, правових форм та гарантій їх захисту.</p> <p>ПК – 17. Знання та розуміння стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також правових позицій Європейського суду з прав людини, що предметно пов’язані з регулюванням еколого-правових відносин.</p> <p>ПК – 18. Знання прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод під час захисту екологічних прав громадян.</p> <p>ПК – 19. Знання загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права та національних принципів екологічного права та їх тлумачення з урахуванням норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.</p>
<p>ФКС – 5. Знання основ міжнародного публічного права.</p>	<p>ПК – 20. Знання загальних засад міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища, національного законодавства у сфері використання та охорони природних ресурсів і комплексів, а також міжнародно-правового співробітництва держав у цій сфері.</p>
<p>ФКС – 6. Знання основ права Ради Європи та права Європейського Союзу.</p>	<p>ПК – 21. Здатність ознайомлюватись із законодавством ЄС у сфері охорони та використання природних ресурсів.</p>
<p>ФКС – 7. Знання засад і принципів національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>ФКС – 8. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p>	<p>ПК – 22. Знання про екологічне право як галузь права, що визначає шляхи гармонійної взаємодії суспільства і природи; про природу і зміст основних правових інститутів і процедур екологічного права, особливостей їх реалізації та застосування з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права</p> <p>ПК – 23. Знання та навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права при регулюванні екологічних правовідносин</p> <p>ПК – 24. Знання та розуміння Конституції України як нормативного</p>

акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.

ПК – 25. Знання екологічної правосуб'єктності, статусів суб'єктів екологічних правовідносин

ПК – 26. Знання правових основ екологічного управління

ПК – 27. Знання правових засад екологічної безпеки

ПК – 28. Знання особливостей правового регулювання поводження з відходами

ПК – 29. Особливості правового регулювання відносин власності на природні ресурси та комплекси.

ПК – 30. Уміння використовувати знання і практичні навички у застосуванні еколого-правових норм при регулюванні природоресурсних правовідносин

ПК – 31. Знання економічних заходів раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища в межах економіко-правового механізму природокористування

ПК – 32. Знання про екологічні правопорушення та юридичну відповідальність за їх вчинення

ПК – 33. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони земель

ПК – 34. Знання особливостей правового регулювання раціонального й комплексного використання водних ресурсів, вирішення екологічних проблем водокористування та охорони вод

ПК – 35. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони надр

ПК – 36. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони рослинного світу

ПК – 37. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони тваринного світу

ПК – 38. Знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря

ПК – 39. Знання особливостей правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України

	<p>ПК – 40. Знання особливостей правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ)</p> <p>ПК – 41. Знання особливостей міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища</p>
ФКС – 9. Уміння моделювати правові ситуації у професійній діяльності.	ПК – 42. Здатність застосовувати набуті знання з екологічного права, прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при вирішенні професійних завдань
ФКС – 10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.	ПК – 43. Аналізувати правові проблеми та вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, формувати правові позиції та здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.
ФКС – 11. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.	ПК – 44. Знання методів , засобів і прийомів правотворчої та правозастосовної техніки, що використовується при виробленні та систематизації нормативно-правових актів екологічного спрямування для забезпечення їх досконалості.
ФКС – 12. Навички застосування юридичного письма.	ПК – 45. Здатність складати правові документи при вирішенні завдань з екологічного права.
ФКС – 13. Здатність виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення.	ПК – 46. Виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних правовідносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.
ФКС – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів.	ПК – 47. Уміння здійснювати аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).
ФКС – 17. Навички консультування з правових питань.	ПК – 48. Здатність надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав та інтересів, а також роз'яснення з

	екологічних питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади тощо.
ФКС – 18. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.	ПК – 49. Навички підготовки проектів актів правозастосування у сфері екологічних правовідносин.
ФКС – 19. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПК – 50. Здатність критичного та системного аналізу юридичних фактів, правових норм, правовідносин у професійній діяльності при вирішенні практичних завдань з екологічного права
ФКС – 20. Знання основ юридичної деонтології.	ПК – 51. Здатність формувати внутрішнє переконання, встановлювати об'єктивну істину та приймати справедливе правове рішення при вирішенні завдань з екологічного права.

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю		Результати навчання з навчальної дисципліни «Екологічне право»
РНС – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.	№1	РНС НД – 1.1.Демонструвати знання і розуміння сучасної еколого-правової доктрини, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права. РНС НД – 1.2.Демонструвати знання галузі (сфери) екологічного права відповідно до рівня, що підтримується передовими підручниками і включає певні аспекти, пов'язані з найбільш передовими знаннями.
РНС – 2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.	№1	РНС НД – 1.3.Критично та системно аналізувати тенденції розвитку галузі екологічного права у контексті сталих та формалізованих практик розвитку сфери екологічних правовідносин на національному та міжнародному рівнях. РНС НД – 1.4.Прогнозувати вплив різних соціально-економічних факторів на досягнення мети і завдань екологічного права. РНС НД – 1.5.Демонструвати знання та розуміння практично-орієнтованого визначення цілей екологічного права. РНС НД – 1.6.Володіти навичками критичного та системного аналізу різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм і екологічних правових відносин.
РНС – 3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і	№1	РНС НД – 1.7.Демонструвати знання основних положень екологічного права, сутність і зміст основних понять, еколого-правових категорій,

особливості їх реалізації та застосування.		правових інститутів і процедур екологічного права і особливості їх реалізації та застосування.
РНС – 4. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.	№2 №3	РНС НД – 2-3. 8.Ініціативно розглядати (досліджувати) актуальні питання у сфері екологічного права та законодавства, виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань. РНС НД – 2-3. 9.Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.
РНС – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.	№2 №3	РНС НД – 2-3. 10.Правильно тлумачити та застосовувати норми екологічного права, використовувати дані науки екологічного права для вирішення професійних завдань у сфері екологічного права, здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації екологічних правовідносин. РНС НД – 2-3.11. Демонструвати навички узагальнення прецедентної практики Європейського суду з прав людини у сфері екологічних правовідносин, вміння виокремити його правову позицію і застосувати її у конкретній практичній ситуації. РНС НД – 2-3. 12.Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання екологічних правовідносин та знання у фундаментальних галузях права.
РНС – 6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.	№4	РНС НД – 4. 13. Гарантувати забезпечення принципу верховенства права та загальновизнаних норм і принципів міжнародного права у практичному контексті стосовно екологічного права як предметної галузі знань. РНС НД – 4.14. Визначати систему національного та міжнародного екологічного законодавства, оцінювати та узагальнювати інформацію

		<p>щодо тенденції та ефективності його розвитку у галузі регулювання охоронних екологічних правовідносин.</p> <p>РНС НД – 4.15. Критично оцінювати національне екологічне законодавство на відповідність положенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини, пропонувати шляхи удосконалення національного законодавства.</p>
РНС – 7. Характеризувати повноваження органів публічної влади.	№1	<p>РНС НД – 1.16. Визначати правовий статус органів у сфері екологічного управління та правові наслідки рішень, які вони приймають; визначати функції та завдання органів екологічного управління та процедури їх реалізації.</p> <p>РНС НД – 1.17. Визначати функції органів екологічного управління, зокрема, особливості системи екологічної стандартизації, сертифікації, нормування, лімітування, проведення екологічних експертиз тощо.</p>
РНС – 8. Визначати правовосуб'єктність суб'єктів приватного права.	№1	РНС НД – 1.18. Визначати межі екологічної правосуб'єктності, статуси суб'єктів екологічних правовідносин, форми її реалізації.
РНС – 9. Проаналізувати феномен конституціоналізму у сфері державного і суспільного буття.	№1	РНС НД – 1.19. Демонструвати знання та розуміння Конституції України як нормативного акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.
РНС – 10. Визначати каталог прав і свобод людини і громадянина та їх право на судовий захист.	№1	РНС НД – 1.20. Визначати систему екологічних прав громадян, гарантії, форми та засоби їх захисту.
РНС – 12. Здатність продемонструвати знання і розуміння структурних підсистем матеріального і процесуального права.	№2 №3 №4	<p>РНС НД – 2-3-4. 21. Аналізувати та моделювати стан і розвиток правовідносин у сфері екологічного права, процесуально-правове забезпечення їх змісту, а також правові проблеми і колізії у галузі регулювання екологічних відносин.</p> <p>РНС НД – 2-3-4. 22. Визначати особливості права власності на природні ресурси; специфіку правового регулювання використання та охорони окремих природних ресурсів і комплексів, правовий режим особливо охоронюваних природних об'єктів.</p> <p>РНС НД – 2-3-4. 23. Застосовувати передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення</p>

		природних ресурсів.
РНС – 13. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію.	№1 №2 №3 №4	РНС НД– 1.24. Аналізувати систему та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля , визначати особливості функцій екологічного управління та процедури їх реалізації. РНС НД – 1.25. Використовувати знання правових засад екологічної безпеки, правового регулювання поведінки з відходами. РНС НД – 3. 26. Використовувати знання і практичні навички особливостей правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих природних ресурсів. РНС НД – 4.27. Застосовувати знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря. РНС НД – 4.28. Використовувати знання правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. РНС НД – 2.29. Здатність ідентифікувати та класифікувати екологічні правопорушення та визначати вид юридичної відповідальності за їх вчинення. РНС НД– 4.30. Аналізувати та застосовувати знання з міжнародної охорони навколишнього природного середовища.
РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№1 №2	РНС НД – 1-2. 31. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).
РНС – 15. Підготувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку.	№1 №2 №3 №4	РНС НД – 1-2-3-4. 32. Обґрунтовувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і відстоювання своєї позиції; розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері реалізації екологічних правовідносин, формулювати обґрунтовані правові висновки.

<p>РНС – 16. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та інтересів суб'єктів права.</p>	<p>№1 №2 №3</p>	<p>РНС НД – 1-2-3. 33. Надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав. РНС НД – 1-2-3. 34. Надавати роз'яснення, проводити консультації громадян з екологічних питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади.</p>
<p>РНС – 17. Застосовувати набуті знання у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції.</p>	<p>№1 №2 №3 №4</p>	<p>РНС НД – 1-2-3-4. 35. Застосовувати набуті знання з екологічного права у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції. РНС НД – 1-2-3-4. 36. Прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при здійсненні регулювання екологічних правовідносин.</p>
<p>РНС – 18. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>№1 №2 №3 №4</p>	<p>РНС НД – 1-2-3-4. 37. Демонструвати знання зі створення та реалізації програм або планів послідовних дій з метою вирішення екологічних проблем (місцевих, регіональних, загальнодержавних тощо), формулювати обґрунтовані правові висновки. РНС НД – 1-2-3-4. 38. Надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації, правильно складати і оформляти юридичні документи у сфері регулювання екологічних відносин.</p>
<p>РНС – 19. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності.</p>	<p>№1 №2 №3 №4</p>	<p>РНС НД – 1-2-3-4. 39. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, оперувати юридичними поняттями і категоріями галузі, аналізувати юридичні факти і екологічні правовідносини, що виникають у зв'язку з ними, а також застосовувати положення національного та міжнародного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища. РНС НД – 1-2-3-4.40. Оперувати термінологією Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у сфері захисту екологічних прав, свобод та інтересів, а також ефективно її використовувати при розгляді та вирішенні еколого-правових спорів.</p>

<p>РНС – 20. Відшукувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.</p>	<p>№1 №2 №3 №4</p>	<p>РНС НД – 1-2-3-4. 41. Відшукувати інформацію щодо положень науки екологічного права та екологічного законодавства й використовувати електронні сервіси, платформи та бази даних для отримання такої інформації з метою регулювання та захисту екологічних правовідносин.</p> <p>РНС НД – 1-2-3-4. 42. Аналізувати стан юридичної та судової практики у предметній сфері екологічного права у практичному контексті та транслювати передові знання та практики.</p> <p>РНС НД – 1-2-3-4.43. Належно використовувати інформаційні бази для пошуку рішень національних судів та Європейського суду з прав людини, проводити збір та інтегрований аналіз їх судових рішень.</p> <p>РНС НД – 1-2-3-4. 44. Аналізувати правозастосовчу і правоохоронну практики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та захисту екологічних прав.</p> <p>РНС НД – 1-2-3-4. 45. Контекстуалізувати та інтерпретувати нову інформацію у предметній сфері екологічного права.</p>
---	--------------------------------	---

